

NOTA BREU

Salix pentandra (Salicaceae) al riu Segre
Salix pentandra (Salicaceae) from Segre river

Joan Pedrol* **

* Departament d'Hortofruïticultura, Botànica i Jardineria. ETSEA. Universitat de Lleida. Rovira Roure, 191. 25198 Lleida. A/e: pedrol@hbj.udl.cat

** Secció de Botànica. Institut d'Estudis Ilerdencs. Pl. Catedral s/n. 25002 Lleida.

Rebut: 23.09.2016. Acceptat: 27.01.2017. Publicat: 31.03.2017

Salix pentandra L.

Alt Urgell: la Seu, cap a Alàs, marge esquerra del riu, 31TCG7590, 680 m, llera, 9-IV-2016. J. Pedrol 11051 JP (HBIL s.n.); la Seu, riu Segre, marge esquerra, 31TCG7390, 670 m, codolar, 5-V-2016. J. Pedrol 11084 JP (HBIL s.n.).

Salix pentandra L. és un arbre de corologia boreosubalpina (Bolòs & Vigo, 1990) que al Pirineu està estès per l'Alta Cerdanya i el Capcir, on ja havia estat assenyalat per Bubani (1897) als voltants de Mont-Lluis. Més tard, Conill (1935) en va indicar noves localitats i Bolòs (1984) va estudiar les comunitats de *Salicion pentandrae* als Pirineus, amb varis inventaris de l'Alta Cerdanya on apareix *Salix pentandra*. Actualment l'Atlas de la Flora del Pirineu l'assenyala en 7 quadrícules de 10 x 10 km, des de Osseja fins als voltants de Mont-Lluis. Per a la península Ibèrica, Blanco (1993) l'indica com a vist de les províncies de Barcelona –Llensa de Gecén (1945) l'havia indicada dels voltants d'Hostalric, on sembla que no ha estat retrobada recentment– i Palència, però considera que el fet que tan sols hi hagi peus femenins i que moltes de les indicacions antigues de l'espècie no hagin estat confirmades modernament indicaria que corresponen a plantacions més o menys antigues i no a individus silvestres.

Al riu Segre, entre Alàs i la Seu d'Urgell, en un tram de poc més d'un quilòmetre, s'han localitzat 8 peus d'aquest salze, amb aments masculins o sense aments, amb alçades entre els 3 i els 12 m aproximadament. Viu en la llera, des de la zona de contacte amb la corrent –on normalment presenta aspecte arbustiu, amb diversos troncs no gaire gruixuts, de fins a 15 cm de diàmetre–, fins al peu del calaix, on ja pot presentar aspecte arbori i diàmetre de tronc de més de 30 cm. Actualment la llera es presenta força pertorbada, sense bosc de ribera i amb presència de nombrosos còdols. Les espècies arbòries o arbustives que apareixen principalment en aquest indret són salzes –*S. alba*, *S. atrocinerea*, *S. eleagnos* i *S. purpurea*–, *Fraxinus excelsior* i *Ulmus pumila*. Més endavant discutim sobre la font primera d'aquesta població, però com a mínim, les plantes que es troben a la llera del riu, amb diàmetres i distribució molt disperss, s'han de considerar naturalitzades.

De tots els salzes amb els que conviu, l'únic amb el qual es pot confondre és *S. alba*. En estat vegetatiu se'n diferencia perquè *S. pentandra* té les fulles més grans –però que poden ser similars quan encara estan creixent–, el revers de la fulla és glabre i les branques de l'any anterior presenten una característica coloració groguenca i són molt trencadisses, mecanisme que sembla afavorir la reproducció vegetativa. Els exemplars masculins presenten flors amb (4)5 estams. Hi ha un exemplar, però, que presenta fulles i branques típiques de *S. pentandra*, però les flors tenen totes tan sols dos estams, la qual cosa podria indicar una possible hibridació amb *S. alba*.

En el cas d'aquesta població el problema és establir si l'origen es natural o prové de plantes cultivades. Cal dir que aquest tram de riu va ser canalitzat amb les obres del Parc Olímpic del Segre de 1992 i va quedar completament denudat de vegetació, tal com es pot veure comparant amb les ortofotos de l'ICGC de l'any 1990 (ICGC, 2016). Per tant, tots els exemplars existents actualment són posteriors a 1990.

Una primera hipòtesi pot ser que *Salix pentandra* s'ha introduït com a planta ornamental, voluntàriament o confosa amb *Salix alba*. Fins a l'any 1994 es van realitzar diverses plantacions amb espècies forestals en aquest tram, però es van limitar als marges dels camins, no a la llera, i no es va utilitzar cap espècie de salze (C. Martín, com. pers.). Podria ser però què, més tard, es plantés algun dels individus que ara per ara es troben a la part més propera del camí, alguns dels quals són de dimensions considerables. També a favor d'una introducció antròpica hi juga la manca de peus femenins –almenys de moment no se'n ha vist cap en flor–, l'absència de poblacions properes aigües amunt i avall del Segre i la cohabitació i similituds que presenta amb *Ulmus pumila*, aquest sí clarament naturalitzat (Aymerich, 2014) a partir de les plantacions que es van fer en aquell període.

A favor de la hipòtesi d'una colonització natural s'hi pot argumentar la presència de les poblacions de l'Alta Cerdanya i el Capcir, a uns 50 km de distància i, aparentment, l'absència de plantes cultivades. En aquest cas, la colonització podria haver-se produït bé per anemocòria o mitjançant propàguls vegetatius portats aigües avall pel riu, aprofitant els espais oberts i la manca de competència que van ocasionar les obres del 92.

NOTA BREU

En tot cas, la qüestió resta oberta. El que es tracti de poblacions silvestres o naturalitzades a partir de material cultivat afecta especialment des d'un punt de vista conservacionista. En el primer cas es tractaria de l'únic nucli de l'espècie dins de l'àmbit administratiu català i espanyol. En el segon, probablement s'hauria d'eliminar de la llera del riu, tal i com ja s'està fent actualment amb *Ulmus pumila*.

Cal doncs aprofundir en l'estudi de *Salix pentandra* en aquest espai, prospectant més a fons el territori proper a la recerca de nous peus, tant silvestres com cultivats. També cal explorar més detingudament el Segre aigües amunt, sobretot la zona de Puigcerdà i la capçalera del Segre, on no han estat confirmades recentment les cites de Conill (1935) d'Osseja ni la atribuïda a F. Sennen per González Fragoso (1917) d'Estavar i que podrien ser una de les fonts de propàguls vegetatius (si és el cas).

Agraïments

A Carles Martín, Cap del Servei de jardineria de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, per les informacions relatives a les plantacions dels anys 90.

Bibliografia

- AYMERICH, P. 2014. Notes florístiques de les conques altes dels rius Segre i Llobregat (II). *Orsis*, 28: 7-47.
- BLANCO, P. 1993. *Salix L.* In: Castroviejo, S., Laínz, M., López González, G., Montserrat, P., Muñoz Garmendia, F., Paiva, J. & Villar, L. (eds.). *Flora iberica II*. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid. p. 477-516.
- BOLÒS, O. 1984. De vegetatione notulae, IV. *Collectanea Botanica (Barcelona)*, 15: 101-107.
- BOLÒS, O. & VIGO, J. 1990. *Flora dels Països Catalans*, II. Editorial Barcino, Barcelona. 921 p.
- BUBANI, P. 1897. *Flora Pyrenaea*, I. Ulricus Hoeplius ed., Mediolani. 555 p.
- CONILL, L. 1935. Observations sur la flore des Pyrénées-Orientales (suite). *Bulletin de la Société d'Histoire Naturelle de Toulouse*, 67: 129-158.
- GONZÁLEZ FRAGOSO, R. 1917. Introducción al estudio de la flórla de micromicetos de Cataluña. *Treballs del Museu de Ciències Naturals, serie Botànica*. Barcelona, 1917: 1-187.
- ICGC. 2016. Institut Geològic i Cartogràfic de Catalunya. Generalitat de Catalunya. Disponible en <http://www.icc.cat/vissir3> [Data de consulta: 15 setembre 2016].
- LLENSA DE GELCÉN, S. 1945. Inventario razonado de la Flora de Hostalrich y su comarca. *Anales de la escuela de peritos agrícolas y superior de agricultura*, 5: 119-290.